

Drodzy Uczniowie,

pragniemy zachęcić Was do poznania historii Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. Jej istnienie świadczy o tym, jak wielcy Wielkopolanie dbali o polskość podczas zaboru pruskiego, okupacji hitlerowskiej i w niełatwych czasach powojennych.

Podajemy również link do strony www biblioteki, abyście przejrzeni zbiory oraz katalogi biblioteczne w tej bibliotece.

- katalogi: [Biblioteka Raczyńskich | Katalog online \(bracz.edu.pl\)](http://BibliotekaRaczyńskich.pl)

- strona www biblioteki: [Biblioteka Raczyńskich | O instytucji \(bracz.edu.pl\)](http://BibliotekaRaczyńskich.pl)

**Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu
pl. Wolności 19**

Neoklasycystyczny budynek wzniesiony
w latach 1822–1828

Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu – miejska biblioteka publiczna założona została w 1829 w Poznaniu..

W 1821 roku hrabia Edward Raczyński kupił działkę od władz pruskich przy Wilhelmsplatz (obecnie Plac Wolności) pod bibliotekę, która została zbudowana w latach 1822–1828. Projekt budynku został zamówiony w Rzymie prawdopodobnie u Francuzów Ch. Percier i P.F.Fontaine.

Obecnie w budynku mieści się dyrekcja, księgozbiór specjalny oraz odbywają się wystawy czasowe. Biblioteka sprawuje również pieczę nad muzeami pisarzy: Józefa Ignacego Kraszewskiego, Kazimierzy Iłłakowiczówny, Henryka Sienkiewicza i Józefa Pertka.

Bibliotekę otwarto 5 maja 1829 roku. Była to pierwsza publiczna ksiąźnica na ziemiach zaboru pruskiego.

Od początku funkcjonowała według statutu opracowanego przez Raczyńskiego który głosił m.in. że powinno być *dawane pierwszeństwo tym, które narodowość Wielkiego Księstwa Poznańskiego interesować mogą ... przed książkami jedynie do zabawy służącemu i ulotnemi pismami. Z myślą o polskiej młodzieży gimnazjalnej postanowił gromadzić dzieła ogólne ... z każdej literatury narodu*".

Zaczątek stanowił prywatny księgozbiór fundatora, który powstał ze skupowanych tomów z kasowanych klasztorów. Aby zachęcić obywateli do darowania książek statut nadał prawo do portretu w czytelni na koszt biblioteki osobom, które podarowały minimum tysiąc woluminów (zastosowane tylko raz – wobec Konstancji Raczyńskiej z domu Potockich – żony fundatora). Zbiory powiększały się również dzięki prawu nadanemu przez Fryderyka Wilhelma III zobowiązującego wszystkich wydawców Wielkiego Księstwa do bezpłatnego dostarczenia do biblioteki jednego egzemplarza każdej wydanej książki.

Biblioteka działała tylko trzy godziny dziennie – od 17 do 20 pomijając niedziel, święta oraz jeden letni miesiąc. Książki poza teren instytucji mogli wypożyczać jedynie członkowie Kuratorium, pozostali użytkownicy mogli korzystać z księgozbioru jedynie w czytelni, która liczyła 18 miejsc. W 1912 roku uruchomiono drugą czytelnię/

W latach 1829–1830 do budynku Biblioteki Raczyńskich dobudowano (prostopadle, wzdłuż obecnej ul. Marcinkowskiego) skrzydło według projektu Karla Friedricha Schinkla z przeznaczeniem na galerię obrazów malarstwa europejskiego z kolekcji Anastazego Raczyńskiego. Do umieszczenia kolekcji w budynku ostatecznie nie doszło, skrzydło zostało przebudowane na hotel („Hotel Drezdeński”) a zniszczone całkowicie podczas walk w 1945 roku.

Wraz z wybuchem II wojny światowej Biblioteka Raczyńskich przestała być dostępna dla Polaków. W październiku 1939 roku dyrektorem (dzięki własnym staraniom) został Józef Raczyński, który pochodził z kurlandzkiej linii rodu Raczyńskich. Udało mu się uchronić zbiory biblioteki przed spalaniem przez władze niemieckie, umożliwiając też dostęp do nich Polakom w godzinach zamknięcia instytucji. W 1941 został wysłany na front wschodni, a jego miejsce jako dyrektora biblioteki zajął Paul Sattler. Raczyński został ciężko ranny podczas służby, a w 1943 roku powrócił do Biblioteki Raczyńskich, ale już nie na stanowisko dyrektora. Udało mu się wywieźć najcenniejsze zbiory do Obrzycka (około 17 tysięcy sztuk), dzięki czemu nie zostały zniszczone wraz z całym budynkiem podczas walk o Poznań w styczniu 1945 roku. Spłonęło wtedy około 180 tysięcy woluminów, co stanowiło 90% zbiorów biblioteki. Pod koniec 1994 roku liczył on 252 tysiące woluminów zgromadzonych również w filiach.

Biblioteka wznowiła działalność w 1951 roku w dawnym budynku szkoły przy ulicy Czerwonej Armii (obecnie św. Marcin 65), który był używany aż do 2013 roku, kiedy otwarto nowy gmach biblioteki. Do dzisiaj nad wejściem do budynku znajduje się napis BIBLIOTEKA.

Odbudowa zniszczonej w 1945 Biblioteki rozpoczęła się w 1953. Autorką projektu budowlanego była Janina Czaenecka, a nadzór autorski i wyposażenie wnętrz przydzielono jej mężowi – Władysławowi Czarneckiemu.

1 lipca 2013 nastąpiło otwarcie nowego gmachu biblioteki. Projekt tej inwestycji przygotowany został przez pracownię architektoniczną JEMS Architekci. Powierzchnia nowego skrzydła to 11 tys. m². Koszt inwestycji wyniósł: 72 700 739, 00 zł, z czego przeszło 40% pochodziło z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, reszta środków została pozyskana przez miasto. Książki do nowego gmachu zostały przeprowadzone przez wolontariuszy, którzy utworzyli „ludzki łańcuch”, w którym z rąk do rąk były podawane książki. W 2014 Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski przyznał Bibliotece wyróżnienie i nagrodę za skuteczne wykorzystanie środków unijnych przeznaczonych na rozwój kultury, doceniając rozwiązania zastosowane w nowym gmachu.

Frontowa elewacja wzorowana jest na paryskim Luwrze. Na boniowanym cokole stoi dwanaście par zeliwnych, wykonanych w porządku korynckim kolumn na których wspiera się architrav zwieńczony balustradą częściowo zakrywającą czterospadowy dach kryty miedzianą blachą. Na osi symetrii znajduje się trójkątny tympanon. Cofnięcie pierwszego i drugiego piętra stworzyło loggię, której sufit zdobią stiukowe ornamenty. W latach 2010–2013 realizowano budowę nowego skrzydła biblioteki od strony Al. Marcinkowskiego, która pozwoliła na lepsze wyeksponowanie bibliotecznych zbiorów.

Tablica poświęcona pamięci hr. Raczyńskiego na elewacji Biblioteki

29 czerwca 2013 Prezydent RP Bronisław Komorowski dokonał odsłonięcia umieszczonej na fasadzie budynku biblioteki tablicy upamiętniającej postać Edwarda hr. Raczyńskiego. Wykonana z brązu tablica powstała z inicjatywy Fundacji Rozwoju Miasta. Jej fundatorem był poznański deweloper UWI Inwestycje S.A., a wykonawcą artysta rzeźbiarz Roman Kosmala. W odsłonięciu wzięli udział: prezydent Poznania Ryszard

Grobelny, wnuczka E. Raczyńskiego, Pani Wirydiana Raczyńska-Rey oraz fundatorzy tablicy, prezes UWI Inwestycje, Jacek Cenkiel i wiceprezes Fundacji Rozwoju Miasta Poznania Jan Kaczmarek.